

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ

ÖZEL EĞİTİME GİRİŞ

Ankara, 2016

-
- Bu modül, Mesleki ve Teknik Eğitim okul / kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
 - Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
 - **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	2
1. ÖZEL EĞİTİME GİRİŞ	2
1.1. Tanımlar	2
1.2. Özel Eğitimle İlgili Temel Kavramlar	4
1.2.1. Zedelenme - Sapma	4
1.2.2. Yetersizlik	4
1.2.3. Özur - Engel	4
1.3. Özel Eğitimin Önemi	5
1.4. Özel Eğitimin Amacı	5
1.5. Özel Eğitimin Temel İlkeleri	6
1.6. Türkiye’de Özel Eğitimin Gelişimi	6
1.7. Yetersizlik Nedenleri	7
1.7.1. Doğum Anı Nedenler	8
1.7.2. Doğum Sonrası Nedenler	8
1.8. Yetersizlik Türleri	8
1.9. Yetersizliği Olan Bireylerin Ailelerinin Geçirdiği Evreler	9
1.9.1. Birinci Aşama	10
1.9.2. İkinci Aşama	11
1.9.3. Üçüncü Aşama	13
1.10. Ailelerin Tepkilerini Etkileyen Değişkenler	14
1.11. Erken Tanı ve Önemi	15
1.12. Erken Eğitim ve Müdahale	16
1.13. Ekip Çalışması	17
UYGULAMA FAALİYETİ	18
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	21
2. KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ	24
2.1. Kaynaştırma Eğitimin Tanımı ve Önemi	24
2.2. Kaynaştırma Yoluyla Eğitimin Amacı	25
2.3. Kaynaştırma Yoluyla Eğitimin Temel İlkeleri	25
2.4. Kaynaştırma Uygulamaları	26
2.4.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma	26
2.4.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma	27
2.4.3. Tersine Kaynaştırma	27
2.5. Kaynaştırma Yoluyla Eğitimin Yararları	28
2.5.1. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Öğrencilere Yararları	28
2.5.2. Yetersizliği Olmayan Öğrencilere Yararları	29
2.5.3. Ailelere Yararları	29
2.5.4. Öğretmenlere Yararları	29
2.6. Destek Özel Eğitim Hizmetleri	30
2.6.1. Kaynak Oda Eğitimi	30
2.6.2. Sınıf İçi Yardım	30
2.6.3. Özel Eğitim Danışmanlığı	31
UYGULAMA FAALİYETİ	32

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	33
MODÜL DEĞERLENDİRME	35
CEVAP ANAHTARLARI.....	36
KAYNAKÇA	37

AÇIKLAMALAR

ALAN	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
DAL	Özel Eğitim
MODÜLÜN ADI	Özel Eğitime Giriş
MODÜLÜN SÜRESİ	40/30
MODÜLÜN AMACI	Öğrenciye özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ve becerileri kazandırmaktır.
MODÜLÜN ÖĞRENME KAZANIMLARI	<ol style="list-style-type: none">1. Özel eğitimle ilgili temel kavramları açıklayabileceksiniz.2. Kaynaştırma eğitimi açıklayabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Sınıf, erken çocukluk eğitim kurumları, özel eğitim kurumları, rehberlik araştırma merkezleri, özel ve kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan eğitim odaları Donanım: Kaynak kitaplar, bilgisayar, projeksiyon, fotoğraflar, afiş, broşür, dergiler, uyarıcı pano, CD, DVD, bilgisayar donanımları, etkileşimli tahta
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen tarafından modül sonunda kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirmek amacıyla çeşitli ölçme araçları (çoktan seçmeli, doğru-yanlış, boşluk doldurma vb.) uygulanacaktır.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Eğitimin amacı, bireyi ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirmek, sorunlarının çözümünde yardımcı olmak, toplumun uygar bir üyesi hâline getirmektir.

Çevremizde pek çok birey çeşitli nedenlerle engelli duruma düşüyor. Bu modülde onlarla ilgili çalışmalarınızda genel bir bilgiye sahip olacaksınız. Öncelikle konu hakkında temel kavramları öğreneceksiniz. Sonra bu çalışmaları yaparken çocuklara acımak yerine onları eğiterek ve onlara bağımsız yaşamayı öğreterek yardımcı olabileceğimizi öğreneceksiniz. Tek yolun bu çocukların eğitiminden geçtiğini görerek eğitimin nasıl düzenlendiğini kavrayacaksınız.

Bu modülde özel eğitimin ne olduğunu, özel eğitimle ilgili temel kavramları, özel eğitimin amacı ve önemini, özel eğitimle ilgili temel ilkeleri, Türkiye’deki özel eğitimin gelişimini, yetersizliğe neden olan etmenleri, yetersizlik türlerini, yetersizliği olan bireylerin ailelerinin geçirdiği evreleri, erken tanı ve önemini, erken eğitim ve müdahalenin önemi ile ekip çalışmasını öğreneceksiniz. Ayrıca kaynaştırma eğitiminin ne olduğu, kaynaştırma eğitiminin temel ilkeleri ve kaynaştırma uygulamaları konularında bilgiler edineceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

ÖĞRENME KAZANIMI

Özel eğitimle ilgili temel kavramları açıklayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Özel eğitimle ilgili temel kavramları, özel eğitimin amacını ve önemini araştırarak bilgi toplayınız.
- Özel eğitimle ilgili çalışmalar yapan sivil toplum örgütlerini araştırarak bilgi toplayınız.
- Özel eğitim gerektiren çocukların yaygınlık oranlarını araştırarak bilgi toplayınız.
- Topladığınız bilgileri bir rapor hâline getiriniz.
- Edindiğiniz bilgileri sunum hâlinde hazırlayarak arkadaşlarınız ile paylaşınız.

1. ÖZEL EĞİTİME GİRİŞ

1.1. Tanımlar

- **Özel eğitim:** Milli Eğitim Bakanlığı 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde özel eğitim; özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için “özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” olarak tanımlanır.
- **Özel eğitim gerektiren birey (özel eğitime muhtaç çocuk / özel gereksinimli birey):** Milli Eğitim Bakanlığı 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de özel eğitim gerektiren birey, “çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireyi” ifade etmektedir. Özel eğitim gerektiren birey terimi, özürle ya da engelli olarak nitelendirilen çocukların yanı sıra üstün zekâlı ve özel yetenekli çocukları da kapsamaktadır.

Resim 1.1: Özel eğitim gerektiren birey

- **Özel olarak yetiştirilmiş personel:** Özel eğitim gerektiren çocukların eğitiminde temel personel özel eğitim öğretmeni olmakla birlikte, özel olarak yetiştirilmiş personel öğretmenin yanında pek çok farklı uzmanlık alanından oluşan bir ekibi ifade etmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı yönetmeliğinde de bu ekip, Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu olarak belirtilmiştir. Buna göre özel eğitim hizmetleri;
- Özel eğitim öğretmenleri,
- Gezerek özel eğitim görevi veren öğretmenler,
- Rehber öğretmenler-psikolojik danışmanlar,
- Psikologlar,
- Aile hekimleri,
- Odyologlar,
- Fizyoterapistler,
- Veli,
- Gönüllü kuruluş yetkilileri,
- Bu alanda yetişmiş ilköğretim müfettişleri,
- Özel eğitim gerektiren bireylerin çalıştığı kurumlardaki iş yeri temsilcileri tarafından yürütülmektedir.

Resim 1.2: Özel eğitim öğretmeni

- **BEP (bireyselleştirilmiş eğitim programı):** Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde, özel eğitim gerektiren birey için geliştirilen ve ailesi tarafından onaylanan bireyselleştirilmiş eğitim programı; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişim özellikleri, eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda hedeflenen amaçlara yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programıdır.
- **En az kısıtlayıcı eğitim ortamı:** Özel gereksinimli bireyin ailesi ve akranlarıyla en fazla birlikte olabileceği ve aynı zamanda eğitim gereksinimlerinin en iyi şekilde karşılanabileceği ortam, o birey için en az kısıtlayıcı eğitim ortamını ifade etmektedir.

1.2. Özel Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

1.2.1. Zedelenme - Sapma

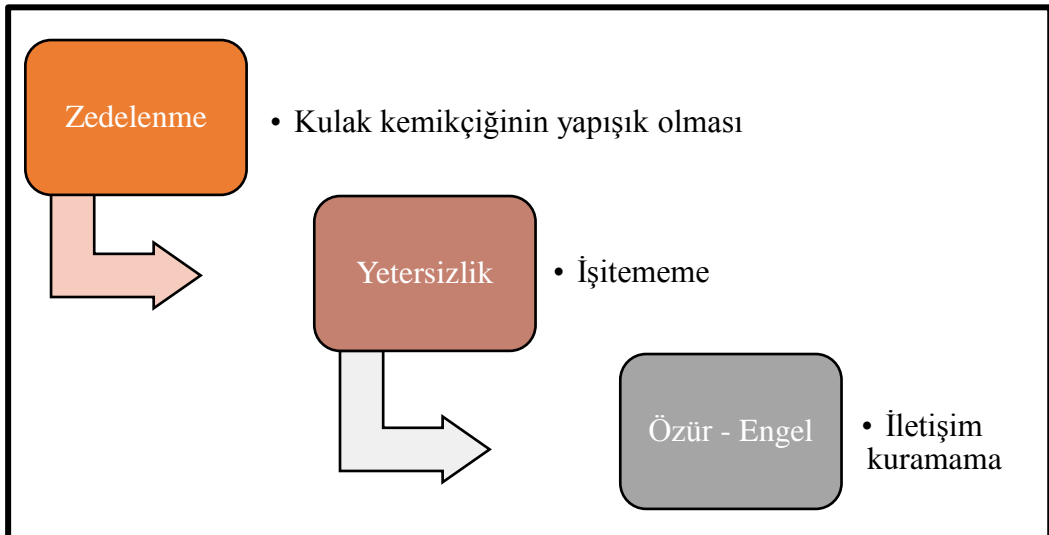
Bireyin işlevde bulunmasını sağlayan yapının doğuştan ya da sonradan zarar görmesidir. Geçici veya kalıcı olabilir. Örneğin, kulak kemikçiklerinin yapışık olması, görme sinirlerinin hastalık nedeniyle zarar görmesi, beyin hücrelerinin zarar görmesi, işitme sinirlerinin zarar görmesi, kromozom bozuklukları birer zedelenme durumudur.

1.2.2. Yetersizlik

Zedelenme ve sapma sonucu bireyin işlevlerini yerine getirememesi durumudur. Kulak kemikçiklerinin yapışık olması nedeniyle işitememe, görme sinirlerinin zedelenmesi sonucunda görememe, beyin hücrelerinin zarar görmesi sonucunda öğrenememe, yürüyememe, okuyamama, yazamama, konuşamama örnek olarak sıralanabilir. Yetersizlik geçici-kalıcı, önlenbilir-önlenemez, giderilebilir-giderilemez, ilerleyen-gerileyen gibi değişik özellikler taşıyabilir.

1.2.3. Özür - Engel

Yetersizliği olan bireyin çevreyle etkileşiminde karşılaştığı problemlerdir. Birey yetersizlik yüzünden yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak oynaması gereken rolleri gereği gibi oynayamama durumunda kalır. Örneğin işitemeyen çocuk anlayamaz, çevresiyle iletişim kurup konuşamaz, sözlü iletişime dayalı rollerini yerine getiremez.

Grafik 1.1: Zedelenme – yetersizlik – özür - engel ilişkisi

1.3. Özel Eğitimin Önemi

Devlet İstatistik Enstitüsünün 2002 yılında yaptığı araştırmaya göre ülkemizde nüfusun %12,29'unu özürllüer oluşturmaktadır. Yaşadığı güçlükler ve özürllü çocukların sorunlarına bakıldığında bunların ailelerin sosyal, kültürel ve aile özellikleriyle bağlantılı olduğu görölmektedir.

Özürllülerin bu sorunlarının çözümünde ise onlara nitelikli özel eğitim hizmetlerinin sunulması önem kazanmaktadır. Ayrıca özel eğitim bireyin gelişimi, var olan yetenek ve gizli güçlerin ortaya çıkması, yetersizlik durumlarında ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde yeterlilik kazandırılması, bireyi başkalarına bağımlı hayat sürdürmesini önlemek, bağımsız bir birey olarak yaşamını sürdürebilmesi için kişinin amacına ulaşım mutlu olması, ailenin ve toplumun refahı açısından çok önemlidir.

1.4. Özel Eğitimin Amacı

Genel olarak ele alındığında özel eğitimin amacı, özel eğitim gerektiren bireylerin bağımsız yaşama hazırlanmalarına yardımcı olmaktır.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre özel eğitimin amaçları, Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin;

- Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetişmelerini,
- Toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,
- Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç gereç kullanarak eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını amaçlar.

Resim 1.3: Özel eğitim ortamı

1.5. Özel Eğitimin Temel İlkeleri

573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükümünde Kararname'ye göre Türk Milli Eğitimini düzenleyen genel esaslar doğrultusunda özel eğitimle ilgili temel ilkeler şunlardır:

- Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler; eğitim ihtiyaçları, ilgi, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.
- Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimine erken yaşta başlanır.
- Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.
- Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitim performansları dikkate alınarak amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde ve değerlendirmede uyarlamalar yapılarak akranları ile birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.
- Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için rehabilitasyon hizmetlerini sağlayacak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.
- Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel yeterlilikleri ve tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri dikkate alınarak bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilir ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır.
- Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılımları ve eğitimleri sağlanır.
- Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, üniversitelerin ilgili bölümleri ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde çalışılır.
- Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır.

1.6. Türkiye'de Özel Eğitimin Gelişimi

Ülkemizde özel eğitim gerektiren çocukların eğitimine 1889 yılında İstanbul Ticaret Mektebi bünyesinde işitme engelli çocuklara eğitim veren bir okulun açılması ile başlanmıştır. Türkiye'de özel eğitimin kurucusu olarak Mithat Enç kabul edilmektedir. Bazı kaynaklara göre ise Osmanlı Devleti'ndeki Enderun okulları, üstün zekâlıların eğitimi konusunda dünyada ilk uygulamalar arasında yer almaktadır (14. y.y.).

Resim 1.4: Mithat Enç

Özel eğitimin Milli Eğitim Bakanlığı'nın örgün eğitim hizmetleri arasında yer alması 1951 yılında sağlanabilmiştir. 1955 yılında günümüzdeki adıyla Rehberlik ve Araştırma Merkezi Ankara'da açılmış ve daha sonra tüm illere ve bazı ilçelere yaygınlaştırılmıştır. 1980 yılında Milli Eğitim Bakanlığında günümüzdeki adıyla Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1997 yılında çıkarılan 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname bugünkü uygulamayı belirtmiştir.

Buna göre özel eğitim, Bakanlık Merkez Örgütünde Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığınca, illerde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) yoluyla yürütülmektedir. Özeleğitim çalışmaları işitme engelliler, görme engelliler ortopedik engelliler, eğitilebilir, öğretilabilir zihin engelliler için ayrı okul, özel sınıf uygulaması biçiminde görülmektedir.

1.7. Yetersizlik Nedenleri

Yetersizlik nedenleri temel olarak üç başlık altında toplanabilmektedir. Bunlar; doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrası nedenlerdir.

Doğum Öncesi Nedenler

- Aile soyunda var olan kalıtsal hastalıklar,
- Akraba evlilikleri,
- Anne ve baba arasındaki kan (Rh) uyumsuzluğu,
- Kromozomsal nedenler,
- Annenin doğum yaşının altında ya da üstünde bir yaşta hamile kalması,
- Hamilelik sırasında doktor tavsiyesi dışında ilaç kullanımı,
- Hamilelik sırasında annenin sigara, alkol, uyuşturucu kullanması,
- Hamilelik sırasında röntgen ışınlarına maruz kalma,
- Hamilelik sırasında dengesiz ve yetersiz beslenme,
- Hamilelik sırasında ateşli, bulaşıcı hastalık geçirme,

- Hamilelik sırasında kaza, aşırı stres, zehirlenme ve travmaya maruz kalma,
- Hamilelik sırasında sağlık kontrollerinin ve yapılması gereken tedavinin yapılması,
- Hamile kalmadan önce ve hamilelik döneminde alınması gereken vitamin ve minerallerin eksikliği,
- Çok sayıda ve sık hamile kalınması veya doğum yapılması,
- Annede yüksek tansiyon, kalp hastalığı, şeker hastalığı gibi hastalıkların bulunmasıdır.

1.7.1. Doğum Anı Nedenler

- Doğumun sağlık kuruluşunda, sağlık elemanlarınca gerçekleştirilmemesi,
- Doğumun beklenen süreden önce ve güç olması,
- Bebeğin düşük doğum ağırlığı ile doğması,
- Doğum kanalında bebeğin oksijensiz kalması,
- Vakum, forseps gibi araçların bilinçsiz kullanılmasıdır.

1.7.2. Doğum Sonrası Nedenler

- Doğum sonrası bebeğin ağır ve ateşli hastalık geçirmesi,
- Yeni doğan bebeğin sağlık kontrolünden geçirilmemesi ve gerekli testlerin yapılması,
- Bebeğin aşılarının düzenli olarak yapılması,
- Ağır doğum sarılığı,
- Bebeğin dengesiz ve yetersiz beslenmesi,
- Ev, iş ve trafik kazaları,
- Zehirlenmeler,
- Doğal afetler,
- Ailenin ve çevrenin eğitimsizliği (cehalet),
- Anne-baba tutumları,
- Çocuğun ihmal ve istismar edilmesidir.

1.8. Yetersizlik Türleri

Özel eğitime gereksinimi olan çocuklar farklı özelliklerinden dolayı değişik sınıflama ve gruplama yapılarak incelenir. Yetersizlik türleri şu şekildedir:

- Görme yetersizliği,
- İşitme yetersizliği,
- Dil ve konuşma bozuklukları,
- Ortopedik yetersizlik ve süreğen hastalıklar,
- Üstün zekâlılar ve özel yetenekliler,
- Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozuklukları (DEHB),
- Yaygın gelişimsel bozukluk (Otizm spektrum bozukluğu, Downsendromu, Asperger, Angelmans vb.),
- Zihinsel yetersizliklerdir.

1.9. Yetersizliği Olan Bireylerin Ailelerinin Geçirdiği Evreler

Bir insanın hayatta yaşayabileceği en güzel duygular ve mükemmel olaylardan birisi hiç kuşkusuz ki çocuk sahibi olmaktır. Çocuk, her aile için gelecek güvencesi ve mutluluk kaynağıdır. Hamileliğin başlangıcından itibaren ailede değişik duygular yaşanmaya başlanır. Sağlık durumu,cinsiyeti, evde ne gibi değişikliklere neden olacağı, ortamın nasıl düzenleneceği merak konusu olur.

Bazı durumlarda çocuk aile için, zayıflayan aile bağlarını kuvvetlendirici, evliliği dağılmaktan kurtarıcı bir unsur olarak algılanır. Bu durumda çocuğun engelli olması mevcut problemleri artırabilir. Bir anne için çocuk kendi ürünüdür. Anne için bu ürün eşine, eşinin ve kendisinin anne babasına sunduğu bir armağandır. Eğer çocuk engelli ise armağanın değeri azalır ya da hiçbir değeri kalmaz. Çünkü armağanın kusursuz ve iyi olması gereklidir.

Her aile sağlıklı bir bebek bekler ancak aileye engelli bir bebek gelmesidurumunda bütün bu duygu ve düşünceler, heyecanlar, altüst olur. Ailenin ruh sağlığıbozulur, adeta şoka girer, aile karmaşık duygu ve düşünce çatışması yaşar. Bunun nedenlerini düşünürken bir taraftan çareler arar, ilgili ilgisiz, birçok yere başvurur,çocuklarının sağlığına kavuşması için çeşitli çare arayışında bulunur. Kızgınlık, utanma,şok, inkâr, depresyon gibi karışık duygularla çocuğu reddetme yoluna gidebilir, suçlulukduygusu hisseder ya da bir suçlu arayabilir. Zamanla bu durumu kabullenir, çocuğuneğitimi ve gelişimi konusunda gerekli yerlere başvurup doktor, uzman ve eğitimcilerindesteği ve hizmetiyle eğitimi, gelişimi ve bağımsız davranışlar geliştirebilmesi için çaba sarfeder.Tüm bu tepkiler normaldir.Anne babalar değişen sıralarla, her evrede farklı zaman ve enerji harcayarak çeşitli evrelerden geçebilir ve bazı evreleri hiçyaşayamayabilir. En son evreye gelindiğinde çocuk, olduğu gibi kabul edilir. Çocuğuolduğu gibi kabul etme birkaç ayı alabileceği gibi yılları da alabilir. Kabul süresi kısaolduğunda anne baba ve çocuk daha mutlu olabilir. Çocuğu kabul etme, ona özelliklerinegöre eğitim vermeye başlamaktadır. Yetersizlikten etkilenmiş bir çocuğa karşı aileleringöstermiş olduğu tutumların altında çocuğun aile için taşıdığı anlam yatmaktadır.

Yapılan araştırmalar ailelerin çocuklarının özürlü olduğunu öğrendiklerinde benzer duyguları yaşadıkları, zaman içinde özre uyum sağladıkları, bu süreçte yaşananların ve geçilen aşamaların da benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ailelerin çocuklarının özrüne karşı gösterdikleri tepkiler çeşitli biçimlerde sınıflandırılabilir. Ailelerin özre uyum sürecinin açıklandığı modeller içerisinde en bilineni aşama modelidir. Gargiulo (1985) tarafından açıklanan aşama modeline göre, ailelerin özürlü çocuklarını kabulde geçirdikleri aşamalar üç evreden oluşmaktadır. Bunlar şu şekilde ifade edilmektedir:

- Birinci aşama
 - Şok
 - İnkâr – reddetme
 - Depresyon

- İkinci aşama
 - Karışık duygular
 - Suçluluk
 - Kızgınlık
 - Utanma
- Üçüncü aşama
 - Uyuma ve yeniden düzenleme
 - Kabul ve uyum

1.9.1. Birinci Aşama

1.9.1.1. Şok

Çocuğunun engelli olduğunu öğrenen ailelerde sıklıkla gözlenen tepkilerden ilkidir. Genellikle bu durum ağlama, tepkisiz kalma ve kendini çaresiz hissetme şeklinde ortaya konmaktadır. Bu şok evresi çok kısa ya da uzun sürebilir.

Aşağıda çocuklarının engelli olduğunu ilk defa öğrenen anne ve babanın duygularıyla ilgili örnekler verilmektedir:

- “S’nin engelli olduğunu ilk defa 22 aylık olduğunda öğrendik. O güne kadar engelli olabileceğini asla kabul edemeyeceğimiz oğlumuz, normal sağlık kontrolleri için götürdüğümüz doktor “otistik” tanısı koymuştu. O anda tüm dünyanın başımıza yıkıldığını hissettik. Çok çaresiz ve yalnızdık. Bu öylesine bir duyguydu ki adeta şok geçiriyorduk ve kimsenin bizim yaşadığımız bu acıyı anlaması mümkün olamazdı.”
- “K’nın engelli olduğunu duymak, yüzümüze inen bir tokat gibiydi. Önceleri çokağladım, kelimeler adeta boğazıma tıkanıyordu. Hiç kimseyi görecekm, konuşacak hâlim kalmamıştı. Gerçekten ne yapacağımı bilemiyordum, çok ağladım ve uykusuz geceler geçirdim. Sürekli Tanrıya dua ediyordum. Bir mucize olmalıydı ve sabah uyandığımda her şey normale dönmeliydi.”
- Böyle bir şey nasıl olabilirdi? Olsa bile sadece filmlerde görebilirdik. Neden biz? Neden benim çocuğum otistik olmuştu? Bu öylesine rahatsız edici bir duyguydu ki inanmak, kabullenmek hiç mümkün değildi.”

1.9.1.2. İnkâr – Reddetme

Bu aşamada aile özür lü bir çocuğu olduğunu kabul edemez, normal olduğuna ilişkin kanıtlar arar. Uzmandan uzmana başvurur, doğru teşhisi anlamaya çalışır.

Birsavunma mekanizması olan reddetme, bilinmeyene karşı duyulan korkudan kaynaklanmaktadır. Çocuğun ve kendilerinin gelecekte yaşayabileceklerine yönelik duyulan endişeler, kaygılar, üstlenilmesi gereken sorumluluklar, “Hâlimiz ne olacak?” sorusuna yetersiz kalan açıklamalar, reddetme davranışının görülmesine neden olmaktadır. Bu davranışın düzeltilebilmesi zaman almaktadır.

1.9.1.3. Depresyon

Genellikle anne-babalar engelli çocuğa sahip olmaları nedeniyle hayal kırıklığı yaşar. Çoğunlukla anne-babalar için engel, hayallerinde yaşattıkları ideal çocuğun yokolmasının sembolü olabilmektedir. Böyle bir durumda duyulan acı, gerçekten çok sevilen birinin kaybedilmesi karşısında duyulan acıya eşittir. Depresyon ise genellikle acı çekme süreci sonunda ortaya çıkmaktadır. Çoğunlukla anne-babalar yüklendikleri sorumluluklar karşısında her şeye güçlerinin yetmeyeceği inancı ile depresyona girmektedir. Yaşanması gerekli olan bu tepki, gerçeğin farkına varmaya doğru bir gidişi oluşturur. Ancak aşırı yas ve depresyon bazı ailelerde hayat boyu sürebilir.

Bu dönemde aileler, çevresiyle ilişkilerini en alt düzeye indirir ve normal çocuk özlemi duyar. Acı çekme ve depresyon sonucu ailelerde “geri çekilme” ya da “sosyal etkileşimlerden kaçınma” davranışları gözlenebilmektedir.

Aşağıda bu aşamayı yaşamış olan ailelerle ilgili örnekler verilmektedir:

- “Çocuğumun engelli olduğunu öğrendikten sonra duyduğum acıyı dindirmenin ya da acımdan kurtulmanın bir tek yolu olabilirdi; doyusıya ağlamak... Bir süre rahatlamak için ağlamayı sürdürdüm. Ağlamak beni o anda içimdeki acıdan kurtarıyor gibiydi. Ancak kendime eziyet ettiğimi biliyordum. Birileriyle bunu paylaşmak arzusu duyuyordum. Çevremdeki kişilere beni rahatlatacak sözcükler söylemeleri için adeta yalvaran gözlerle bakıyordum. Bir şeyler olmalıydı. Bu acıdan kurtulmak zorundaydım.”
- “Eşim, bana göre daha kontrollü ve sakin görünüyordu. Oldukça sessiz, sakin, ciddi vesikintili idi. Çoğunlukla yalnız kalmak ve tek başına düşünmek istediğini söylüyordu. Özellikle de balık tutmaya gitmek, tek arzusu hâline gelmişti. Onunla aynı acıyı duyuyordum. Ancak o duyduğu acıyı hiçbir zaman benimle paylaşmak istemedi. Gittikçe daha karamsar oldu ve artık yemek saatleri dışında onunla hiç iletişim kuramaz hâle geldim.”

1.9.2. İkinci Aşama

1.9.2.1. Karışık Duygular

Sevgi ve kızgınlık duygularının bir arada yaşanmasıdır. Aileler bir yandan pek çok olumsuz duygu yaşarken diğer yandan çocuklarını sevmekte ve onun için en iyisini yapmak istemektedirler. Bu durum ailede karmaşık duygulara neden olmaktadır. Aileler bu duygu ile ya kendilerini özürtlü çocuklarına tam adarlar ya da çocuklarını reddederler.

Bazı ebeveynlerde ise evi terk etme ya da çocuğu terk etme, çocuktan kurtulma çabası gözlenebilir. Kabullenmede görülen kararsızlık, aile bireylerinin birbirlerini suçlamalarından kaynaklanabilmektedir.

1.9.2.2. Suçluluk

Suçluluk, engelli çocuğa sahip olan her ailede yoğun olarak acı çekme ile gözlenen tepkilerdendir. Anne babaların çocuklarındaki engele kendilerinin neden olduklarını düşünmelerinden ya da bazı hatalı davranışları sonucunda Tanrı tarafından cezalandırılmış olabileceklerine inanmalarından kaynaklanabilmektedir.

Ailelerin yaşadığı duygular arasında üstesinden gelinmesi en zor olan belki de suçluluk duygusudur. Gerçekçi olmaksızın sadece “Bu niye bizim başımıza geldi.” diye yakınırlar.

Aşağıda çocuğunun engelinden dolayı suçluluk duyan ailelerin duyguları yer almaktadır:

- “Çocuğumun engelli olduğunu öğrendikten sonra hamilelik dönemini düşünmeye başladım. Neler yaptığımı, kimlerle temas ettiğimi, ilaç kullanıp kullanmadığımı hattageçirdiğim tüm testleri, kontrolleri bile tek tek ayrıntılı olarak düşünmeye başladım. Yediğimi yiyeceklere, içeceklerime kadar hatırlamaya çalıştım. Gene de emin olamıyordum. Unuttuğuma da atladığım bir şey olmalıydı.”
- “Keşke sigara içmeseydim, keşke beslenmeme daha dikkat etseydim, keşke doktor kontrollerimi aksatmasaydım keşke eşime daha çok yardımcı olsaydım, keşke onu daha iyibir hastaneye götürseydim...”

1.9.2.3. Kızgınlık

Kızgınlık duyma, ailelerin özürlü çocuklarını kabule giden yolda önemli bir engeldir. “Neden ben, neden benim/bizim çocuğumuz?” sorularısıklıkla sorulur. Kızgınlığı kişi kendine yöneltebileceği gibi ailenin diğer üyelerine, engellibireye ve diğer insanlara yansıtabilir. Doktorlar, eğitimciler ve terapistler de kızgınlıkduyulan kişiler olabilmektedir. Anne babaların bu duygudan kurtulabilmeleri için meslekiyardım almaları gerekmektedir.

Aşağıda kızgınlık duygusu yaşamış olan bir annenin kendisi ile ilgili gözlemlerine aitörnek verilmektedir:

- “Çocuğumuza otistik tanısı konulduğunda, eşim ve ben, bize bunu söyleyen doktorlabirlikte herkese kızgınlık duymaya başlamıştık. Çocuğumuzda bir gerilik söz konusu idi vehiç kimse bizi yeterince aydınlatmıyordu. Uzmanlar, komşular, arkadaşlar hatta kitap yazarları bile kızgınlık duyduğumuz kişiler arasındaydı. Kısaca, yaşadığımız acıyı paylaşmayan ya da bizleri rahatlatıcı sözcükleri kullanmayan herkese karşı kızgınlığımızvardı. Zamanla bu duygumuzu daha kontrol edebilir düzeye ulaşabildik. Bizler de doğaldavranmalı ve diğerleri gibi rahat olmalıydık. Ortada kabullenilmesi gereken bir gerçekvardı. Suçlu olsun ya da olmasın mutlaka birisi çözüm bulmak zorundaydı. Etrafa kızmakproblemimize çözüm getirmiyor, tersine hem bizi hem de çocuğumuzu daha fazlayıpratıyordu.”

1.9.2.4. Utanma

Her anne-baba kendi çocuğunun başarılı olmasını, onaylanmasını ve kabul görmesini arzu eder ve bundan da son derece gurur duyar. Oysa engelli çocuğun çevrede kabul görmemesi hatta alay konusu edilmesi, ona acınması, ondan korkulması ve onun reddedilmesi gibi olumsuz tutum ve davranışlar yaşayabilmektedirler. Tüm bunlar karşısında aile, engelli bireyden utanmadığı gibi gelişirebilmektedir. Aileler çocuklarındaki özrü, kendilerinin bir özrü olarak algılamaktadır. Bu nedenle bazı anne babalar çocukla birlikte dışarı çıkmak istemezler ve çoğunlukla eve kapanmayı tercih ederler.

Aşağıdaki örnekte çocuğunun engelden dolayı utanma duygusunu yaşayan birannenin duyguları yer almaktadır:

- “Çocuğumun otistik olduğunu öğrendiğimde kendimi çok değersiz hissettim. Öyle ki kendi kişiliğime yönelik takdir edebileceğim hiçbir özelliğim yoktu. Kolejden mezun olmam, tıbbiyeye girişim, talebelik hayatımdaki başarılarım, doktor oluşum ve doktor olduktan sonraki övgü ile bahsedebileceğim yaşantılarım, iyi bir eş ve iki tane çocuğa sahip olmanın benim için hiçbir anlamı yoktu. Her şey benim kendi başarımın eseri idi, ancak gerçek olan benim engelli bir çocuğun annesi olmamdı.”

1.9.3. Üçüncü Aşama

1.9.3.1. Uyma ve Yeniden Düzenleme

Bu aşama her ebeveynin farklı zamanlarda ulaştığı ya da ulaşamadığı bir aşamadır. Aile artık farklı özelliğe sahip bir çocuğu olduğunu ve neler yapabileceğini gerçekçi bir biçimde düşünmeye ve çocuklarıyla daha etkili, verimli bir ilişki düzeyi oluşturmaya çalışır. Uyma evresinde aile artık içerisinde bulunduğu durumdan fazlaca rahatsızlık duymamaktadır. Yeniden düzenlemede ise aile çocuğuyla olması gerektiği biçimde ilişki kurar. Çocuğunun problemlerinin gerektirdiği sorumlulukların üstesinden gelmede giderek daha da yeterli hâle gelir. Bu noktada eşlerin birbirlerini desteklemesi ve aralarında sağlıklı bir iletişim kurmaları önemli olmaktadır.

1.9.3.2. Kabul ve Uyum

Anne babanın çocuklarıyla daha olumlu ilişkiler kurabileceklerini fark etmeleriyle başlayan bir süreçtir. Aile üyelerinin tümünün, engelli çocuğun ailelerindeki varlığı gerçeğini kabul etmeleri aşamasıdır. Kaygılar, korkular azalmış, utanma gibi olumsuz duygularla baş edilmiştir. Artık aile çocuk için ve çocukla birlikte neler yapılabileceğini düşünüp planlamaya başlamıştır. Böyle bir ortamda çocuğa da kendi engelini kabul etme ve onunla daha nitelikli bir yaşam sürme şansı tanınmış olacaktır.

Resim 1.5: Kabul ve uyum

Aşağıda uyum aşamasında bulunan bir annenin ifadesi yer almaktadır:

“Başlangıçta çocuğumuzun engelli olması ailemiz içindeki her bireyi ayrı ayrı, değişik şekillerde ve yoğunluklarda etkiledi. Eşim çocuğumuzun durumundan dolayı son derece utanıyor, bense duyduğum suçluluktan ötürü aşırı kollayıcı, koruyucu davranıyordum.Çocuğumuzdaki problemlerin giderek artması ve daha belirgin hâle gelmesi sonucunda,birlikte onun için neler yapabileceğimizi düşünmemiz gerektiğine karar verdik.Bu düşünce bizi birbirimize daha da yakınlaştırmıştı. Çünkü oğlumuzun her ikimizde ayrı ayrı ihtiyacı vardı. Birbirimize destek olmamız, oğlumuzun bize olan ihtiyacını hissetmemizevliliğimizi daha da yıkılmaz hâle getirdi. Çocuğumuzu olduğu gibi kabuletmek, onun için yapabileceklerimiz hakkında ortak tavır ve tutumu geliştirmek artık tekamacımız hâline gelmişti.”

1.10. Ailelerin Tepkilerini Etkileyen Değişkenler

Yetersizliği olan bireylerin aileleri genel olarak şok, inkar, depresyon, karışık duygular, suçluluk, kızgınlık, utanma, uyma ve yeniden düzenleme ile kabul ve uyum gibi tepki evrelerinden geçerler. Ancak bu evreler her zaman düzenli, birbirini izleyen ve kestirilebilir tepkiler olarak gözlemlenemeyebilir. Anne babalar değişen sıralarla, her evrede farklı zaman ve enerji harcayarak çeşitli evrelerden geçebilir ve bazı evreleri hiç yaşayamayabilirler. En son evreye gelindiğinde çocuk olduğu gibi kabul edilir. Çocuğu olduğu gibi kabul etme birkaç ayı alabileceği gibi yılları da alabilir. Kabul süresi kısa olduğunda anne, baba ve çocuk daha mutlu olabilir. Çocuğu kabul etme, ona özelliklerine göre eğitim vermeyle başlamaktadır.

Yetersizlikten etkilenmiş bir çocuğa karşı ailelerin göstermiş olduğu tepkileri etkileyen değişkenler vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Ailelerin sorunla başa çıkma kapasiteleri,
- Ailenin büyüklüğü ve kültürel yapısı,
- Anne babaların kişilik özellikleri,
- Eşlerin birbirlerine ne ölçüde yakın ve destek oldukları,

- Anne babaların evlilik uyumları,
- Dini inanışları,
- Yakın çevrenin ve toplumun özellikleri,
- Aile bireylerinin sosyoekonomik düzeyleri,
- Doktorların davranışları,
- Çocuğun cinsiyeti, engelinin türü ve derecesi
- Anne babanın yaşça küçüklüğü ve olgunluğu, aynı zamanda toplumun vedevletin bu çocuklara ve ailelerine verebildiği hizmetlerle servislerin niteliği veniceliği,
- Aldıkları destek hizmetler,
- Alınan ilk danışmanlık,
- Toplumdaki bireylerin tepkileri ve hazır bulunuşluk düzeyleridir.

1.11. Erken Tanı ve Önemi

Tanı (teşhis), bireyin engeline ad koyma derecesini ve bireyin bundan etkilenme durumunu belirleme demektir. Tanılama ise 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de “Eğitsel amaçla bireyin tüm gelişim alanlarındaki özelliklerinin belirlenerek değerlendirilmesi sürecini ifade etmektedir.” şeklinde tanımlanmaktadır.

Erken tanının iki temel boyutu ve türü vardır. Bunlar;

- **Tıbbi tanılama:** Genelde çocukların tıbbi incelemesinin yapılması sonucunda çocukta varolan gelişimsel geriliğin veya riskin farkına varılması olarak tanımlanabilir. Tıbbi tanılama, tıbbi değerlendirmelerin yapıldığı sağlık merkezleri ve hastanelerin ilgili birimlerinde gerçekleştirilebilmektedir. Ancak tıbbi tanı değerlendirme için tek başına yeterli değildir. Bu yüzden çocuğun eğitsel tanılması gereklidir.
- **Eğitsel tanılama:** Çocukların tüm gelişim alanlarında var olan performans düzeylerinin belirlenmesi sürecidir. Eğitsel tanı, tıbbi tanı sonuçları da göz önünde bulundurularak RAM’deki uzmanlarca yapılmaktadır. Bu süreç sonunda, çocuk için hazırlanacak özel eğitim programının içeriği belirlenir.

Tanılamada dikkat edilmesi gereken ilkeler ise Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde şöyle sıralanmıştır:

- **Erkenlik ilkesi:** Değerlendirme ve tanılama erken yaşta yapılır.
- **Bütünlük ilkesi:** Değerlendirme ve tanılama, bireyin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ile eğitim ihtiyaçları birlikte değerlendirilerek yapılır.
- **Uygunluk ilkesi:** Değerlendirme ve tanılama fiziksel, sosyal ve psikolojik bakımdan birey için en uygun ortamda yapılır.
- **Çeşitlilik ilkesi:** Değerlendirme ve tanılama, bireyin yetersizliğine göre birden fazla yöntem ve teknik ile uygun ölçme araçları kullanılarak yapılır.

- **Sürekli ilkesi:**Değerlendirme ve tanılama,bireyin eğitim ihtiyacı ve gelişimi dikkate alınarak gerektiğinde tekrarlanır.
- **Yeterlilik ilkesi:**Değerlendirme ve tanılamada,bireyin öğrenme ortamları ile yeterli ve yetersiz olduğu yönler birlikte değerlendirilir.
- **İşbirliği ilkesi:**Değerlendirme ve tanılamasürecindeveli, okul ve uzmanlar iş birliği içinde çalışırlar.
- **İsteklilik ilkesi:**Değerlendirme ve tanılama sürecinde ailenin ve gerektiğinde bireyin görüşü alınır.
- **Gizlilik ilkesi:**Değerlendirme ve tanılama süreciyle ilgili olarak birey ile ailenin görüş ve onayları alınmadan hiçbir açıklama yapılamaz. Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonuçları sadece yasal ve eğitimle ilgili kararlar almak için kullanılır.

1.12. Erken Eğitim ve Müdahale

Erken özel eğitim, 0-6 yaş arasındaki gelişim geriliği olan ya da risk altında bulunan çocuklar ile ailelerine sağlanan eğitim hizmetleridir.

Çocuğun ve ailesinin gereksinimleri ve durumu göz önüne alınarak erken özel eğitim hizmetleri;

- Uzmanın aileyi evinde ziyaret etmesiyle tümüyle evde(eve dayalı),
- Zaman zaman uzmanın eve zaman zaman da ailenin kuruma gelmesiyle evdeve kurumda (ev ve kuruma dayalı),
- Ailenin kuruma gitmesiyle kurumda (kuruma dayalı) olmak üzere üç şekilde sunulabilmektedir.

Resim 1.6: Erken özel eğitim

Müdahale ise yetersizliği olan bireylere yönelik yerine getirilen tüm çabalara verilen genel bir ad olarak tanımlanmaktadır. Müdahalenin amacı, yetersizliği olan çocuk ya da yetişkinlerin okul ve topluma etkin bir biçimde katılımlarını zorlaştıran engellerin ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesidir.

Özel eğitimin bir müdahale olarak işlevleri şunlardır:

- **Önleyici:** Olası problemlerin ciddi bir yetersizliğe dönüşmesinin kontrol altına alınmasıdır.
- **İyileştirici:** Yetersizliğin öğretim ya da eğitim yoluyla üstesinden gelinmesidir, iyi hâle getirilmesidir.
- **Ödünleyici:** Bireye yetersizliğe baş etmede yeni yolların sunulmasıdır.

1.13. Ekip Çalışması

Özel eğitim bir ekip işidir. Engellilerin eğitimi özel eğitim okullarında ve devletin açmış olduğu engel türlerine göre farklı hizmetler veren özel eğitim okullarında ekip çalışmasıyla gerçekleştirilebilir ve istenilen amaca ulaşılabilir. Kurumlardaki bireylerin eğitim verehabetasyonu; sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikolojik danışman, fizyoterapist, özeleğitim uzmanı, çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanı, konuşma terapisti, el sanatları ve uğraşiterapisti, özel eğitim sınıf öğretmeni gibi meslek elemanlarından oluşan ekip tarafından ekipçalışması ilkelerine uygun olarak yürütölmektedir. Ayrıca doktor ve hemşire gibi sağlıkelemanları, üniversitelerden akademisyenler ile çeşitli kurumlarda görev yapan meslekelemanlarının desteği, görüşü ve gerektiğinde gönüllü olarak katkıları alınmaktadır. Yardımcı personel olarak çocuk eğitimcisi, sekreter, şoför, teknik eleman ve hizmetli olmak üzere çeşitli personel çalışmaktadır. Bu nedenle bu kurumlar önemli bir istihdam alanı oluşturmaktadır.

UYGULAMA FAALİYETİ - 1

Türkiye’de özel eğitimin gelişimini anlatan bir sunum hazırlayınız. Hazırladığınız sunumu arkadaşlarınızla paylaşınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Türkiye’de özel eğitimin gelişimi araştırınız.	➤ Kaynak kitaplardan, internetten ve modülünüzden yararlanabilirsiniz.
➤ Araştırdığınız bilgilerden faydalanarak yıllara göre özel eğitimin gelişimini anlatan bir sunum hazırlayınız.	➤ Sunumu yıllara göre gelişim aşamalarına dikkat ederek hazırlayınız.
➤ Yaptığınız çalışmaları sınıfta öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla paylaşınız.	➤ Arkadaşlarınızın da fikir ve görüşlerini alabilirsiniz.
➤ Uygulamanızla ilgili sunumlarınızın diğer arkadaşlarınızla benzerlik ve farklılıklarını karşılaştırarak tartışınız.	➤ Uygulamanızla ilgili sunumlarınızın benzerlik ve farklılıklarını objektif olarak karşılaştırınız.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1	Türkiye’de özel eğitimin gelişimini araştırdınız mı?		
2	Araştırdığınız bilgilerden faydalanarak yıllara göre gelişim sunumu hazırladınız mı?		
3	Yaptığınız çalışmaları sınıfta öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla paylaştınız mı?		
4	Uygulamanızla ilgili sunumlarınızın diğer arkadaşlarınızla benzerlik ve farklılıklarını karşılaştırarak tartıştınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

UYGULAMA FAALİYETİ - 2

Yetersizliği olan bireylerin ailelerinin geçirdiği evrelere ilişkin pano hazırlayınız. Hazırladığınız panoyu sınıfınızın uygun bir yerinde arkadaşlarınızla paylaşınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Yetersizliği olan bireylerin ailelerinin geçirdiği evreleri araştırınız.	➤ Kaynak kitaplardan, internetten ve modülünüzden yararlanabilirsiniz.
➤ Ailelerin geçirdiği evreleri aşama aşama sıralayınız.	➤ Ailelerin geçirdiği evreleri dikkatlice sıralayınız.
➤ Araştırdığımız bilgilerden faydalanarak evreleri gösteren bir pano hazırlayınız.	➤ Panoyla ilgili fotoğraf ve afiş bulup panoyu özenle hazırlayınız.
➤ Yaptığınız çalışmaları sınıfta uygun yerlere asarak öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla paylaşınız.	➤ Arkadaşlarınızın da fikir ve görüşlerini alabilirsiniz.
➤ Uygulamanızla ilgili bilgilerin diğer arkadaşlarınızla benzerlik ve farklılıklarını karşılaştırarak tartışınız.	➤ Uygulamanızla ilgili bilgilerin benzerlik ve farklılıklarını objektif olarak karşılaştırınız.

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazanımlarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi özel olarak yetiştirilmiş personellerden değildir?
 - A) Özel eğitim öğretmeni
 - B) Psikologlar
 - C) Odyologlar
 - D) Rehber öğretmen
 - E) Hizmetliler
2. Aşağıdakilerden hangisi özel eğitimle ilgili temel kavramlardandır?
 - A) Zedelenme
 - B) Yetersizlik
 - C) Özur
 - D) Engel
 - E) Hepsi
3. Özel eğitimin en genel amacı aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Özel eğitim gerektiren bireylerin bağımsız yaşama hazırlanmalarına yardımcı olmak
 - B) Toplum içindeki rollerini gerçekleştirmelerini sağlamak
 - C) Uygun eğitim almalarını sağlamak
 - D) Meslek sahibi yapmak
 - E) Çevresine uyum sağlamasına yardımcı olmak
4. Aşağıdakilerden hangisi özel eğitimin temel ilkelerinden değildir?
 - A) Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler; eğitim ihtiyaçları, ilgi, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.
 - B) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimine erken yaşta başlanır.
 - C) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırarak planlanır ve yürütülür.
 - D) Ailelerin özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılımları ve eğitimleri sağlanır.
 - E) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır.

5. Ülkemizde özel eğitim gerektiren çocukların eğitimine 1889 yılında İstanbul Ticaret Mektebi bünyesinde hangi yetersizlik türünde olan çocukların eğitimiyle başlanmıştır?
- A) Görme yetersizliği
 - B) İşitme yetersizliği
 - C) Dil ve konuşma bozukluğu
 - D) Zihinsel yetersizlik
 - E) Ortopedik yetersizlik
6. Aşağıdakilerden hangisi doğum sonrası yetersizlik nedenlerinden değildir?
- A) Bebeğin aşularının düzenli olarak yaptırılmaması
 - B) Ağır doğum sarılığı
 - C) Bebeğin dengesiz ve yetersiz beslenmesi
 - D) Akraba evlilikleri
 - E) Doğal afetler
7. Aşağıdakilerden hangisi yetersizlik türlerinden değildir?
- A) Görme yetersizliği
 - B) İşitme yetersizliği
 - C) Üstün zekâlılar
 - D) Zihinsel yetersizlik
 - E) Uyumsuz çocuklar
8. Aşağıdakilerden hangisi yetersizliği olan bireylerin ailelerinin geçirdiği evrelerin ikinci aşamasındaki duygulardan değildir?
- A) Depresyon
 - B) Karışık duygular
 - C) Utanma
 - D) Suçluluk
 - E) Kızgınlık
9. Aşağıdakilerden hangisi erken tanı ilkelerinden değildir?
- A) Erkenlik
 - B) Derinlik
 - C) Bütünlük
 - D) Yeterlilik
 - E) İşbirliği

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

10. Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimedenir.
11. Çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireyedenir.
12. Özel gereksinimli bireyin ailesi ve akranlarıyla en fazla birlikte olabileceği ve aynı zamanda eğitim gereksinimlerinin en iyi şekilde karşılanabileceği ortam, o birey içinifade etmektedir.
13. Eğitsel amaçla bireyin tüm gelişim alanlarındaki özelliklerinin belirlenerek değerlendirilmesi sürecinedenir.

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

14. () Müdahale, yetersizliği olan bireylere yönelik yerine getirilen tüm çabalara verilen genel bir ad olarak tanımlanmaktadır.
15. ()Devlet İstatistik Enstitüsünün 2002 yılında yaptığı araştırmaya göre ülkemizde nüfusun %12.29'unu özürnlüler oluşturmaktadır.
16. () Çocuğu kabul etme, ona özelliklerine göre eğitim vermeyele başlamaktadır.
17. ()Erken özel eğitim, 0-6 yaş arasındaki gelişim geriliği olan ya da risk altında bulunan çocuklar ile ailelerine sağlanan eğitim hizmetleridir.
18. ()Tıbbi tanılama, değerlendirme için tek başına yeterlidir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

ÖĞRENME KAZANIMI

Kaynaştırma eğitimini açıklayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Kaynaştırma eğitimini, eğitimin amacını ve önemini araştırarak bilgi toplayınız.
- Kaynaştırma eğitiminin temel ilkelerini araştırarak bilgi toplayınız.
- Kaynaştırma uygulamalarını araştırarak bilgi toplayınız.
- Topladığınız bilgileri bir rapor şeklinde hâlinde hazırlayınız.
- Edindiğiniz bilgileri sunumhâline getiriniz.

2. KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ

2.1. Kaynaştırma Eğitimin Tanımı ve Önemi

Kaynaştırma; özel eğitime ihtiyacı olan engelli öğrencilerle engelli olmayan öğrencilerin bir arada eğitim görmesi, eğitsel ve sosyal olarak bütünleşmesini (entegrasyon) sağlama işlemi olarak açıklanabilir. Kaynaştırma eğitimi, engelli öğrenciyi normal sınıfa yerleştirmenin yanı sıra çeşitli düzenlemeleri gerektiren bir uygulamadır.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde kaynaştırma yoluyla eğitim; “Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır.” şeklinde tanımlanmıştır.

Kaynaştırma yoluyla eğitim, her tür ve düzeyde engele sahip öğrenciler için gerekli bir uygulamadır. Normal akranları ile aynı toplumsal kaynakları kullanmasını beklediğimiz özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin eğitimini de akranlarıyla birlikte en az kısıtlayıcı şartlarda yapmasından daha doğal bir gerçeklik olamaz. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin normal yaşlılarıyla, normal okullarda mümkün olan en uzun sürede bir arada eğitime alınmaları, tüm alanlardaki gelişimleri açısından önem arz etmektedir.

Resim 2.1: Kaynaştırma yoluyla eğitim

2.2. Kaynaştırma Yoluyla Eğitimin Amacı

Kaynaştırma yoluyla eğitimin amacı, özel gereksinimi olan öğrencilerle normal akranlarını eğitsel ve sosyal yönden bütünleştirebilmektir. Kaynaştırmanın esas amacı olan bütünleştirmede; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin toplumun bir üyesi olarak kendilerinin ve duygularının farkında olarak yaşamlarını sürdürmelerini sağlamaktır.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler toplumla bütünleştirilirse toplumsal yaşam daha da zenginleşecektir. Onların katkısı olmadan toplumsal yaşam eksik kalacaktır. Ayrıca kaynaştırma yoluyla eğitimin amacı çocuğu normal hâle getirmek değil, onun ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanmasını sağlamak, toplum içinde yaşayabilmesini kolaylaştırmaktır.

Kaynaştırma eğitimiyle öğrencinin işlevde bulunma düzeyi artırılarak, birlikte yaşadığı çevreye uyum sağlaması, çevrenin beklentilerine uygun davranış biçimleri geliştirmesi sağlanmaktadır. İlgi ve yeteneklerini maksimum düzeyde kullanabilen öğrenci, böylece normal insanların yetersiz, kusurlu, eksik, itici, yardım edilmesi veya korunması ya da sakınılması, kaçınılması gereken biri diye düşündüğü kişi olmaktan kurtulacaktır.

,Kaynaştırma eğitiminin uygulanmaması durumunda ise özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler toplum dışına itilmekte ve onlara kendi yeterliliklerini geliştirme fırsatı verilmemektedir. Normal çocuklar özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerle iletişim kurmadıklarından etkili iletişim stratejilerini bilinçli olarak kullanmamakta ve özürülü çocuktan neler beklenebileceğini bilmemektedirler. Bu da iletişimin aksamasına neden olmaktadır.

2.3. Kaynaştırma Yoluyla Eğitimin Temel İlkeleri

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin normal yaşlılarıyla aynı eğitsel ortamlarda bulunmasını sağlamak başlı başına yeterli olamamakta, kaynaştırma uygulamaları, temel bazı ilkeler çerçevesinde yürütüldüğünde anlamlılık kazanmakta ve öğrenciye maksimum yaşam deneyimi sağlamaktadır. Bu ilkeleri şöylece sıralayabiliriz:

- Özel eğitim gerektiren öğrencinin akranlarıyla aynı kurumda eğitim görme hakkı vardır.
- Kaynaştırma eğitimi, özel ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.
- Hizmetler yetersizliğe göre değil, eğitim gereksinimine göre planlanır.
- Karar verme süreci aile-okul-eğitsel tanılama sürecine göre gerçekleşir.
- Kaynaştırma eğitimine erken başlamak esastır.
- Kaynaştırma eğitiminde bireysel farklılıklar esastır.
- Duyu kalıntısından (az gören bir öğrenciye Braille alfabesi öğretmek yerine çeşitli düzenlemelerle görme duyusunu kullanarak yazmasının sağlanması gibi) yararlanmak esastır.
- Gönüllülük, sevgi, sabır, gayret gerekmektedir.
- Eğitim normal insanlarla ve doğal ortamlarda verilmelidir.
- Eğitim, öğrenciyi toplumun bir parçası hâline getirmeyi amaçlar.
- Kaynaştırma eğitiminde okul-aile ve çevre iş birliği esastır.

2.4. Kaynaştırma Uygulamaları

Özel ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olan kaynaştırma yoluyla eğitimin üç farklı uygulama modeli vardır.

2.4.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin kaynaştırma yoluyla eğitimlerini, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı sürdürebilmesidir.

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı normal sınıftadır; öğrenci gün boyunca normal sınıfta eğitim almaktadır. Özel eğitim gerektiren öğrencilerin akranları ile birlikte okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında aynı sınıfta eğitim görmesi ve sosyal açıdan bütünleştirilmesi için; özel eğitim destek hizmetleri (destek eğitim odası), özel araç gereç ve eğitim materyalleri sağlanır. Eğitim programı bireyselleştirilerek uygulanır ve gerekli fiziksel düzenlemeler yapılır.

Resim 2.2: Tam zamanlı kaynaştırma

Tam zamanlı kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görürlerken kayıtlı buldukları okulda uygulanan eğitim programını takip ederler. Kaynaştırma uygulamaları yapılan okullarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki öğrencinin bulunduğu sınıflarda 10, bir öğrencinin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki öğrencinin bulunduğu sınıflarda 25, bir öğrencinin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Okullarda kaynaştırma yoluyla eğitim alacak öğrencilerin bir sınıfta en fazla iki öğrenci olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır.

Ülkemizde kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarının büyük bir çoğunluğu tam zamanlı kaynaştırma uygulaması şeklinde yapılmaktadır.

2.4.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma

Öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılan uygulamadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı özel eğitim sınıfındadır. Özel eğitim sınıfı öğrencisi başarılı olabileceği derslerde ve sosyal etkinliklerde yetersizliği olmayan akranları ile birlikte normal sınıfta eğitim almaktadır.

Zorunlu öğrenim çağındaki öğrencilerden ilköğretim programını takip edebilecek durumda olan öğrenciler için açılan özel eğitim sınıflarında öğrenciler, ilköğretim programını takip ederler. Özel eğitim sınıfına devam eden öğrenciler ilköğretim programı temel alınarak hazırlanmış, kendilerine uygun Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) doğrultusunda eğitim alırlar. Özel eğitim sınıflarının mevcudu en fazla; okul öncesi eğitimde ve ilköğretimde 10, orta öğretim ve yaygın eğitimde 15 öğrenciden oluşur. Ancak otistik çocuklar için her tür ve kademedede açılan özel eğitim sınıflarında ise sınıf mevcudu en fazla 4 öğrencidir. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulaması kapsamında bazı derslerde normal sınıfta eğitim alması gereken öğrencilerin dağılımı yapılırken bir sınıfa en fazla iki yetersiz öğrenci gidebilecek şekilde eşit olarak dağıtılmaya çalışılmalıdır.

Zorunlu öğrenim çağındaki öğrencilerden ilköğretim programını takip edemeyecek durumda olanlar, açılan özel eğitim sınıflarında, yetersizlik türüne göre hazırlanan özel eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin BEP'leri hazırlanırken takip ettikleri bu eğitim programı temel alınır.

2.4.3. Tersine Kaynaştırma

Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kurumlarında; yetersizliği olmayan öğrencilerin yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yoluyla ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kurumların bünyesinde ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilir.

Yetersizlikleri olmayan öğrenciler istekleri doğrultusunda, özellikle okul öncesi eğitimde, çevrelerindeki kaynaştırma uygulaması yapan özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabilirler. Bu sınıfların mevcutları; 5'i özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla 14, ilköğretimde ve ortaöğretimde 20, yaygın eğitimde 10 öğrenciden oluşur.

2.5. Kaynaştırma Yoluyla Eğitimin Yararları

Kaynaştırma yoluyla eğitimin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere, normal çocuklara, ailelere ve öğretmenlere yararları vardır.

2.5.1. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Öğrencilere Yararları

- Bireyselleştirilmiş eğitim programları aracılığı ile kapasite ve öğrenme hızına uygun eğitim alırlar.
- Kendine güven, takdir edilme, cesaret, sorumluluk, bir işe yarama duygusu gibi sosyal değerler dizgesi gelişir. Sosyal bütünleşmeleri kolaylaşır.
- Destek eğitimi sayesinde zayıf yönlerini kısa sürede yeterli hâle getirebilirler.
- Özelliklerine uygun eğitsel, sosyal ve fiziksel ortamlar düzenlendiği için uyum, başarı ve kendilerine güvenmeleri kolaylaşır.
- Algı düzeyi ve öğrenme özelliklerine uygun yöntem, teknik ve araç gereçlerin kullanılması sayesinde öğrenmeleri pekişir.
- Kaynaştırma ortamlarında olumsuzdan çok olumlu davranış gösterme sıklığı artar.
- Normal öğrencilerle birlikte çalışmalarını daha büyük başarılar için kendilerinde istek ve cesaret uyandırır.
- Bu öğrenciler, bazı davranışları normal öğrencilerden model olma ve özdeşim kurma yoluyla öğrenebilirler.
- İletişim, işbirliği, kabullenme, ortak yaşam becerileri edinirler.
- Eğitim programlarına ek olarak aile eğitimi, sosyal, kültürel, serbest zaman etkinlikleri sayesinde bütünsel gelişimleri kolaylaşır.

Resim 2.3: Kaynaştırma yoluyla eğitimin yararı

2.5.2. Yetersizliği Olmayan Öğrencilere Yararları

- Engelli insanlara karşı şartsız kabul, hoşgörü, yardımlaşma, ortak yaşam, demokratik ve ahlaki anlayışları gelişir.
- Bireysel farklılıkları doğal karşılar ve saygı gösterir.
- Kendini tanıma, güçlü ve zayıf yönlerini görme, bunları kabul etme ve zayıf yönlerini giderme davranışları gelişir.
- Engelli bireylerle birlikte yaşamayı öğrenir.
- Liderlik, model olma ve sorumluluk duygusu gelişir.

2.5.3. Ailelere Yararları

- Çocuk üzerindeki beklentileri, çocuklarının kapasiteleriyle uygunluk göstermeye başlar.
- Okula bakış açısı değişir ve okulla işbirliği gelişir.
- Çocukların ilgi ve ihtiyaçları konusunda daha sağlıklı bilgi edinirler.
- Çocuktaki gelişmelere bağlı olarak kaygı ve güvensizlik duygusu umuda dönüşür.
- Aile içi çatışmalar azalır, aile sağlığı ve iş verimliliği artar.
- Çocuklarına nasıl yardım edecekleri konusunda yeni yollar öğrenirler.

2.5.4. Öğretmenlere Yararları

- Şartsız kabul, sabır, hoşgörü ve bireysel özelliklere saygı davranışları gelişir.
- BEP hazırlama ve uygulamada daha başarılı olurlar.
- Eğitimde ekonomiklik ve fırsat eşitliği sağlanır.
- Kaynaştırma öğrencisi ile yapılan çalışmalar sayesinde öğretim becerileri gelişir ve deneyimleri artar.

Resim 2.4: Kaynaştırma yoluyla eğitimin yararı

2.6. Destek Özel Eğitim Hizmetleri

Kaynaştırma yoluyla eğitim, tanımında yer aldığı gibi özel gereksinimli öğrenciye ve/veya sınıf öğretmenine destek hizmet sağlanarak gerçekleştirilirse, sağlıklı olarak uygulanabilecek bir süreçtir. Özel eğitim destek hizmetleri üç şekilde sağlanabilir. Bunlar:

- Kaynak oda eğitimi,
- Sınıf içi yardım,
- Özel eğitim danışmanlığıdır.

2.6.1. Kaynak Oda Eğitimi

Normal sınıfta eğitim gören özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler, önemli derecede sıkıntı yaşadıkları derslerde ya da ek çalışmaya gereksinim duydukları alanda, normal sınıftan çıkarılarak kaynak odaya alınırlar. Kaynak odada öğrenciye, kaynak öğretmen (örneğin özel eğitim öğretmeni) ya da uzman (örneğin dil ve konuşma terapisti) bireysel ya da küçük grup eğitimi sağlar.

Kaynak oda eğitiminin olumsuz yanları da bulunmaktadır. Bunlar:

- Öğrencinin belli bir süre için de olsa kaynaştırma sınıfından ayrılması,
- Kaynak odada verilen eğitim ile sınıfta verilen eğitim arasında paralelliğin ortadan kalkması,
- Kaynak odanın sorun olan öğrenciyi sınıftan uzaklaştırma yeri olarak görülmesi gibi ortaya çıkmaktadır.

2.6.2. Sınıf İçi Yardım

Destek hizmet uzmanı, normal sınıfa gelerek kaynaştırma eğitimi kapsamındaki öğrenciye, diğer öğrencilere veya sınıf öğretmenine hizmet verir. Örneğin destek hizmet uzmanı sınıfta kaynaştırma öğrencisiyle ilgilenirken sınıf öğretmeni sınıfıyla ilgilenir. Sınıf içi yardım sağlayacak destek hizmet uzmanı; dil ve konuşma terapisti, özel eğitim öğretmeni ya da öğrencinin gereksinimine bağlı olarak başka bir uzman olabilir.

Resim 2.5: Destek özel eğitim hizmeti

2.6.3. Özel Eğitim Danışmanlığı

Özel eğitim danışmanlığı üç temel ögeden oluşmaktadır. Bu üç öge;

- Danışman (örneğin özel eğitim öğretmeni),
- Danışan (örneğin sınıf öğretmeni),
- Hakkında danışıldır (örneğin kaynaştırma öğrencisi).

Özel eğitim danışmanlığında danışan, hakkında danışılana yardımcı olmak için danışmana başvurur. Örneğin sınıf öğretmeni, kaynaştırılmış özel gereksinimli öğrenciye daha iyi hizmet verebilmek için özel eğitim danışmanına başvurur. Özel eğitim danışmanı, danışmanlık konusunda bilgi ve beceri sahibi özel eğitim öğretmeni ya da özel eğitim konusunda yeterince bilgi sahibi olan rehber öğretmen olabilir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili sunum hazırlayınız. Hazırladığınız sunumu arkadaşlarınızla paylaşınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Kaynaştırma uygulamalarını araştırınız.	➤ Kaynak kitaplardan, internetten ve modülünüzden yararlanabilirsiniz.
➤ Araştırdığınız bilgilerden faydalanarak kaynaştırma uygulamaları sunumu hazırlayınız.	➤ Sunumu kaynaştırma uygulamalarının özelliklerine dikkat ederek hazırlayınız.
➤ Yaptığınız çalışmaları sınıfta öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla paylaşınız.	➤ Arkadaşlarınızın da fikir ve görüşlerini alabilirsiniz.
➤ Uygulamanızla ilgili sunumlarınızı diğer arkadaşlarınızla benzerlik ve farklılıkları karşılaştırarak tartışınız.	➤ Uygulamanızla ilgili sunumlarınızın benzerlik ve farklılıklarını objektif olarak karşılaştırınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazanımlarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi kaynaştırma yoluyla eğitim ilkelerinde değildir?
 - A) Özel eğitim gerektiren öğrencinin akranlarıyla aynı kurumda eğitim görme hakkı vardır.
 - B) Kaynaştırma eğitimi, özel ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.
 - C) Hizmetler eğitim gereksinimine göre değil, yetersizliğe göre planlanır.
 - D) Karar verme süreci aile-okul-eğitsel tanılama sürecine göre gerçekleşir.
 - E) Kaynaştırma eğitimine erken başlamak esastır.
2. Aşağıdakilerden hangisi öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılan uygulamadır?
 - A) Tam zamanlı kaynaştırma
 - B) Yarı zamanlı kaynaştırma
 - C) Tersine kaynaştırma
 - D) Kaynaştırma
 - E) En az kısıtlayıcı ortam
3. Aşağıdakilerden hangisi kaynaştırma yoluyla eğitimin öğretmene yararlarındanır?
 - A) Bireyselleştirilmiş eğitim programları aracılığı ile kapasite ve öğrenme hızına uygun eğitim alırlar.
 - B) Aile içi çatışmalar azalır, aile sağlığı ve iş verimliliği artar.
 - C) Özelliklerine uygun eğitsel, sosyal ve fiziksel ortamlar düzenlendiği için uyum, başarı ve kendilerine güvenmeleri kolaylaşır.
 - D) Normal öğrencilerle birlikte çalışmalarını daha büyük başarılar için kendilerinde istek ve cesaret uyandırır.
 - E) BEP hazırlama ve uygulamada daha başarılı olurlar.

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

4. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarınadenir.
5. Normal sınıfta eğitim gören özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler, önemli derecede sıkıntı yaşadıkları derslerde ya da ek çalışmaya gereksinim duydukları alanda, normal sınıftan çıkarılarakalınurlar.

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

6. () Kaynaştırma yoluyla eğitimin amacı, çocuğu normal hâle getirmektir.
7. () Tam zamanlı kaynaştırmada özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı normal sınıftadır.
8. () Okullarda kaynaştırma yoluyla eğitim alacak öğrencilerin bir sınıfta en fazla üç öğrenci olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Özel eğitimde temel kavramlar,yetersizliknedenleri,önlemeyolları,yetersizliği olan çocukların ailelerinin yaşamış oldukları sorunları araştırarak elde etmiş olduğunuz bilgileri kullanarak bir sunum hazırlayarak sınıf ortamında arkadaşlarınıza sununuz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1	Özel eğitimi araştırıp temel kavramları şema hâline getirdiniz mi?		
2	Yetersizliğe neden olan etmenleri araştırıp sınıflandırma yaptınız mı?		
3	Yetersizliğin önlenmesi için yapılması gerekenleri listelediniz mi?		
4	Yetersizlikten etkilenmiş çocuğa sahip bir aile ile görüşme yaptınız mı?		
5	Kaynaştırma yoluyla eğitimden yararlanan bir öğrenciyle görüşme yaptınız mı?		
6	Araştırma sonuçlarınızı sunum haline getirdiniz mi?		
7	Sunumunuzu sınıf ortamında arkadaşlarınıza sundunuz mu?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	E
2	E
3	A
4	C
5	B
6	D
7	E
8	A
9	B
10	özel eğitim
11	Özelgereksinimli birey
12	en az kısıtlayıcı eğitim ortamı
13	tanılama
14	DOĞRU
15	DOĞRU
16	DOĞRU
17	DOĞRU
18	YANLIŞ

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	C
2	B
3	E
4	kaynaştırma
5	kaynak odaya
6	YANLIŞ
7	DOĞRU
8	YANLIŞ

KAYNAKÇA

- **573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname:**
http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111011_ozel_egitim_kanun_hukmunda_kararname.pdf, (14.02.2016/ 12.00).
- AVCI Neslihan, Özlem ERSOY, **Özel Eğitim**, YA-PA Yayın Pazarlama, Ankara, 2001.
- BATU Sema, Gönül KIRCAALİ İFTAR, **Kaynaştırma**, KÖK Yayıncılık, Ankara, 2006.
- CAVKAYTAR Atilla, İbrahim H. DİKEN, **Özel Eğitime Giriş**, KÖK Yayıncılık, Ankara, 2006.
- ENÇ Mithat, Doğan ÇAĞLAR, Yahya ÖZSOY, **Özel Eğitime Giriş**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1987.
- KIRKINCIOĞLU Meliha, **Çocuk Ruh Sağlığı**, YA-PA Yayın Pazarlama, Ankara, 2003.
- NAZİK Behire, **Çocuk Ruh Sağlığı -1**, YA-PA Yayın Pazarlama, Ankara, 2000.
- Özel Eğitim Dergisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Cilt 1, Sayı 1. Mayıs 1991.
- **Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği:**
http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111226_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeli_son.pdf, (14.02.2016/ 12.00).
- Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, **Okullarımızda Neden Niçin Nasıl Kaynaştırma Yönetici, Öğretmen ve Aile Kılavuzu**, MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2010.
- ÖZSOY Yahya, Mehmet ÖZYÜREK, Süleyman ERİPEK, **Özel Eğitime Giriş**, Karatepe Yayınları, Ankara, 1992.
- YILDIRIM Sunay S., **Özürlü Çocuk ve Aile**, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, Konya, 2007.